

RCEP เตรียมบังคับใช้ แต่ยังคงติดตามท่าทีสหรัฐฯ ต่อ CPTPP ซึ่งจะมีผลต่อไทยในระยะข้างหน้า

▶ ประเด็นสำคัญ

- RCEP กับ CPTPP เป็น FTA พหุภาคีที่ต่างก็มีมาตรฐานการเจรจาสูงครอบคลุมเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน ซึ่งมีจุดเด่นที่ต่างกันไปไม่สามารถทดแทนกันได้ แต่ทั้งสองความตกลงเป็นตัวช่วยให้การผลิตและการส่งออกของไทยมีความสามารถแข่งขันได้มากขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า ความตกลง CPTPP+สหรัฐฯ มีโอกาสเกิดขึ้นได้ ภายใต้การนำของพรรคเดโมแครต แต่คงไม่ใช่ระยะอันใกล้ โดยคาดว่านายโจ ไบเดนจะต้องเร่งรัดแก้ปัญหาโควิด-19 และพลิกฟื้นเศรษฐกิจสหรัฐฯ ให้กลับมาเติบโตได้เป็นลำดับแรก หลังจากนั้นจึงจะเดินหน้าผลักดันการเจรจาการค้าระหว่างประเทศซึ่งก็ยังมีอุปสรรคจากสภาองเกรสที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด ทำให้กว่าจะยื่นเรื่องขอเข้าร่วมเจรจาเป็นสมาชิก CPTPP ได้ อย่างเร็วคงเกิดในช่วงครึ่งหลังของปี 2564
- อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่ไทยมี RCEP อยู่แล้ว และคู่แข่งยังไม่มี FTA กับสหรัฐฯ รวมทั้ง CPTPP+สหรัฐฯ ยังมาไม่ถึง เป็นจังหวะที่ดีที่ทางการไทยจะเร่งเตรียมความพร้อมให้แก่ธุรกิจไทย และเตรียมมาตรการบรรเทาผลกระทบให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนที่อ่อนไหว เพื่อยกระดับธุรกิจไทยให้ขึ้นไปตามหลักเกณฑ์สากล ซึ่งไม่ว่าไทยจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมความตกลงการค้าใดๆ ในอนาคตไทยก็จำเป็นต้องปรับตัวให้ก้าวไปสู่อีกขั้นของการผลิตที่มีมาตรฐานสูงขึ้นอยู่ดี นอกจากนี้ ทางการไทยอาจต้องเตรียมพิจารณาให้นำหนักกับเรื่อง CPTPP มากขึ้นอีกถ้าหากสหรัฐฯ ตัดสินใจกลับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกรอบความตกลงนี้ในระยะข้างหน้า

ในเวลานี้ไทยได้ร่วมเป็นหนึ่งในสมาชิกของกรอบการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลกอย่างความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค หรือ RCEP (Regional Comprehensive Economic Partnership) เป็นที่เรียบร้อย เป็นเรื่องน่ายินดีที่ช่วยรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยที่ยังมีอยู่ไว้ได้ต่อไปในระยะสั้น แต่ความสามารถในการแข่งขันของไทยในระยะข้างหน้ากำลังถูกสั่นคลอนจากการที่คู่แข่งของไทยก็ร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในความตกลงนี้และยังเป็นสมาชิกในกรอบการค้าเสรีอื่นๆ อีกที่ไทยไม่มี โดยเฉพาะความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกหรือ CPTPP (Comprehensive and Progressive agreement for Trans-Pacific Partnership) อีกทั้ง เป็นที่น่าจับตาว่าหลังจากนายโจ ไบเดน เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีคนใหม่ของสหรัฐฯ ก็อาจจะนำพาสหรัฐฯ ให้กลับมาเจรจาสานต่อความตกลงนี้ที่เคยเริ่มไว้ตั้งแต่สมัยนายบารัค โอบามา โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย มีมุมมอง ดังนี้

■ ความตกลง RCEP กับ CPTPP ต่างก็เป็นเครื่องช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ประเทศสมาชิก ขณะที่เวลานี้ไทยกำลังสูญเสียความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจให้กับเวียดนามที่เป็นคู่แข่งสำคัญในทุกมิติ ทั้งการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ในปี 2562 เวียดนามเติบโตร้อยละ 7.0 ไทยเติบโตร้อยละ 2.4 การส่งออกสินค้าของเวียดนามไปตลาดโลกมีมูลค่าแตะ 2.64 แสนล้านดอลลาร์ฯ ในปี 2562 (จาก 7.2 หมื่นล้านดอลลาร์ฯ ในปี 2553) ไทยส่งออกได้ 2.45 แสนล้านดอลลาร์ฯ ในปี 2562 (จาก 1.95 แสนล้านดอลลาร์ฯ ในปี 2558) รวมทั้งเวียดนามเป็นแหล่งเงินทุนลำดับที่ 2 ในอาเซียน (รองจากอินโดนีเซีย และไทยอยู่ในลำดับที่ 5) ด้วยมูลค่า 1.41 หมื่นล้านดอลลาร์ฯ (มูลค่าเฉลี่ยการลงทุนจากต่างประเทศปี 2558-2561) ซึ่งก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเบื้องหลังความสำเร็จของเวียดนามล้วนมาจาก FTA ที่เวียดนามมีไม่ว่าจะเป็น EU รัสเซีย CPTPP และข้อตกลงล่าสุดอย่าง RCEP ที่ยิ่งทำให้เวียดนามกลายเป็นฐานการผลิตที่สามารถเชื่อมเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิตได้ทุกภูมิภาคทั่วโลก ต่างกับไทยที่มีการมีแค่ความตกลง RCEP จึงทำให้ไทยยากจะแข่งขันกับเวียดนามได้ในเวทีการค้าอื่นที่ไทยไม่มี FTA

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า การมี RCEP ไม่สร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่ไทยอย่างมีนัยสำคัญ แม้จะมีจุดเด่นที่กระชับห่วงโซ่การผลิตของภูมิภาคเอเชียได้อย่างเหนียวแน่น ช่วยทำให้ไทยยังคงขีดความสามารถในการแข่งขันที่มีอยู่ไว้ได้ในระยะสั้นด้วยการเป็นประเทศนำลงทุนเพื่อการผลิตและส่งออกไปยังประเทศฝั่งเอเชียเป็นหลัก แต่ในระยะยาวการแข่งขันของไทยในเวทีอื่นๆ คงนับวันก็ยิ่งถดถอยลง โดยเฉพาะในฝูงผึ้งโลกตะวันตกที่ไทยแทบไม่มีตัวช่วยใดๆ ในการทำตลาดเลย ซึ่งทุกวันนี้ไทยยังได้รับสิทธิ GSP ของสหรัฐฯ สินค้าไทยยังคงรักษาส่วนแบ่งตลาดการนำเข้าของสหรัฐฯ ได้ไม่เปลี่ยนแปลงอยู่ที่ราวร้อยละ 1.4 มาจนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อเทียบกับสินค้าเวียดนามที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าและไม่ได้สิทธิ GSP ก็มีสวนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2.7 ในปี 2562 (จากเดิมที่ร้อยละ 0.8 ในปี 2553) ประกอบกับมีสัญญาณว่าสหรัฐฯ อาจกลับมาเข้าร่วม CPTPP นั่นคงยิ่งทำให้เวียดนามยิ่งมีความสามารถในการแข่งขันเหนือกว่าไทยขึ้นไปอีก

■ ความตกลง CPTPP ที่มีสหรัฐฯ รวมอยู่ (ในที่นี้ขอเรียกว่า CPTPP+สหรัฐฯ) มีสัญญาณว่าน่าจะเกิดขึ้น จากการเปลี่ยนขั้วทางการเมืองของสหรัฐฯ ในครั้งนี้อาจทำให้สหรัฐฯ หันกลับไปสานต่อแผนงานเดิมที่พรรคเดโมแครตเคยเริ่มไว้ โดยนายโจ ไบเดน ว่าที่ผู้นำคนใหม่ของสหรัฐฯ มีวิสัยทัศน์ที่ค่อนข้างชัดเจนว่าจะสร้างพันธมิตรกับนานาชาติไม่ว่าจะเป็นการกลับไปสนับสนุนองค์การการค้าโลก (WTO) การกลับไปเข้าร่วมความตกลงปารีสว่าด้วยเรื่องภูมิอากาศโลก (Paris Agreement) รวมทั้งการกระชับความสัมพันธ์กับหลายประเทศผ่านกรอบการค้าเสรีต่างๆ ที่หยุดชะงักไป อาทิ ความตกลงกับ EU หรือ T-TIP (Transatlantic Trade and Investment Partnership) และ TPP ที่ตอนนี้เป็น CPTPP ซึ่งแผนงานเหล่านี้ล้วนมีเป้าหมายเพื่อขยายฐานอำนาจของสหรัฐฯ ในเวทีโลกเพื่อเดินหน้ากดดันจีนในระยะยาว ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า ยังต้องติดตามประเด็นสำคัญของ CPTPP+สหรัฐฯ ดังนี้

ประเด็นเกี่ยวกับเงื่อนไขการเข้าเป็นสมาชิก: หากสหรัฐฯ จะกลับมาเข้าร่วม CPTPP สหรัฐฯ ต้องเดินตามข้อกำหนดที่สมาชิกได้เจรจาไว้และเริ่มบังคับใช้ไปแล้ว ซึ่ง CPTPP ได้ผ่อนปรนบางข้อกำหนดที่เคยมีใน TPP จึงอาจทำให้สหรัฐฯ ได้ประโยชน์น้อยลงในการเปิดตลาดสินค้าและบริการของประเทศสมาชิก แต่รวมแล้วสหรัฐฯ ก็ยังได้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ อีกมาก จึงมีความเป็นไปได้ว่าสหรัฐฯ จะกลับมาเข้าร่วมเจรจาเพื่อเป็นสมาชิก CPTPP อีกครั้ง ซึ่งความตกลง CPTPP+สหรัฐฯ น่าจะเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าการที่จะไปเริ่ม

เจรจา FTA ฉบับใหม่กับประเทศในเอเชีย เนื่องจากเป็น FTA ที่เริ่มเจรจาไว้ตั้งแต่เป็น TPP และมีความคืบหน้าในระดับหนึ่ง แต่สหรัฐฯ คงต้องยื่นสมัครเข้าเป็นสมาชิกตามขั้นตอน

ประเด็นเกี่ยวกับเงื่อนไขเวลาในการเข้าร่วม: CPTPP+สหรัฐฯ คงไม่เกิดขึ้นในระยะอันใกล้ เนื่องจากต้องรอดูท่าทีของสภาองเกรสที่ฐานเสียงในสภาล่างของพรรคเดโมแครตไม่ชนะแบบขาดลอย และสภานายกยังเป็นของรีพับลิกัน ยิ่งทำทนายการบริหารงานของนายโจ ไบเดนซึ่งไม่เพียงต้องรับมือกับโจทย์เฉพาะหน้าในการแก้ปัญหาโควิด-19 และเร่งเพิ่มการจ้างงานในประเทศให้กลับมาช่วยพลิกฟื้นเศรษฐกิจสหรัฐฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะกินเวลาอย่างน้อยครึ่งแรกของปี 2564 หลังจากนั้นจึงจะเอื้อให้สหรัฐฯ จะเดินหน้าผลักดันนโยบายอื่นอย่างการเจรจาการค้าเสรีกับนานาชาติที่ก็ยังคงเป็นความท้าทายเพราะเป็นแนวทางที่ต่างกับของพรรครีพับลิกันพอสมควร ดังนั้น คาดว่า CPTPP+สหรัฐฯ จะเกิดขึ้นได้อย่างเร็วที่สุดก็เมื่อโควิด-19 เริ่มดีขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี 2564 และเป็นช่วงที่ประเทศสมาชิก CPTPP เปิดพิจารณาปรับสมาชิกใหม่พอดี

▪ ในเวลานี้นับว่าไทยอยู่ในจังหวะที่ดี ได้มีส่วนร่วมใน RCEP กรอบการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก อีกทั้งคู่แข่งสำคัญของไทยต่างก็ยังไม่ มี FTA กับสหรัฐฯ และ CPTPP+สหรัฐฯ ก็คงยังไม่เกิดขึ้นในระยะ 1 ปีข้างหน้า โดยในระหว่างนี้ไทยจึงควรเร่งผลักดัน FTA ที่เจรจาค้างไว้ให้บังคับใช้ได้เร็วที่สุดเพื่อให้เป็นตัวช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของไทยที่จำเป็นต้องพึ่งพาเม็ดเงินลงทุนจากต่างชาติในการยกระดับภาคการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการเร่งรัดให้เกิด FTA ไทยกับ EU ไทยกับตุรกี ไทยกับสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (EAEU) ไทยกับปากีสถาน หรือแม้แต่การแสดงจุดยืนเรื่อง CPTPP เพื่อให้นักลงทุนสามารถวางแผนธุรกิจได้ต่อไป ท่ามกลางการแบ่งขั้วทางเศรษฐกิจฝั่งตะวันตกที่มีแกนนำโดยสหรัฐฯ และเศรษฐกิจฝั่งตะวันออกที่มีจีนเป็นแกนนำ ซึ่งทั้ง 2 ประเทศคงไม่มีทางกลับมามีความสัมพันธ์แนบแน่นเหมือนแต่ก่อน ทำให้การกระจายฐานการผลิตออกจากจีนเพื่อรับการแบ่งขั้วดังกล่าวคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับจากนี้ไป แม้ว่าไทยจะมีความตกลงขนาดใหญ่อย่าง RCEP อยู่ในมือ แต่ไทยยังขาดความน่าสนใจในการเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิตในฝั่งของเศรษฐกิจโลกตะวันตก ยิ่งถ้าหากเกิด CPTPP+สหรัฐฯ ขึ้นมาจะยิ่งทำให้กรอบความตกลงนี้มีบทบาทมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า เรื่อง FTA ควรจะถูกหยิบขึ้นมาผลักดันเป็นวาระสำคัญของประเทศ ซึ่งทุก FTA มีทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยข้อดีที่ปรากฏชัดคือ FTA เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยให้เหนือคู่แข่งที่ไม่มี FTA หรืออย่างน้อยไทยก็จะไม่เสียเปรียบคู่แข่งที่อยู่ในความตกลง FTA เดียวกัน เอื้อประโยชน์ต่อผู้ผลิตและส่งออก ตลอดจนการจ้างงานในภาคการผลิตและภาคเกษตรกรรมในประเทศให้ได้รับอานิสงส์ไปพร้อมกัน ขณะที่ข้อเสียของ FTA ในช่วงที่ผ่านมา **ทางการไทยมีกองทุน FTA ช่วยบรรเทาผลกระทบได้บางส่วน** แต่สำหรับ FTA ในระยะต่อจากนี้ที่ต้องเจรจากับประเทศพัฒนาแล้ว ล้วนมีมาตรฐานการเจรจาสูงและครอบคลุมเรื่องอื่นนอกเหนือจากการค้าและการลงทุน ทำให้รูปแบบผลกระทบกระจายตัวไปสู่หลายภาคส่วน ซึ่งภาครัฐคงต้องทำงานหนักเพื่อให้ธุรกิจไทยเสียประโยชน์น้อยที่สุด

โดยสรุป ทั้งความตกลง RCEP และ CPTPP ที่ไทยก็พิจารณาในการเข้าร่วมเจรจามายาวนานเกือบทศวรรษตั้งแต่ปี 2555 มีหลายประเด็นอ่อนไหวที่ปรากฏชัดเจนมาโดยตลอด **ดังนั้นแล้ว มาถึงจุดที่ไทยต้องแสดงจุดยืนไม่ว่าจะเดินหน้าร่วมเจรจา FTA ที่มีมาตรฐานสูงหรือจะทยอยปรับตัวให้ธุรกิจไทยพร้อมก่อน** ไม่ว่า

ทางไหนก็ล้วนมีต้นทุนที่ภาครัฐจำเป็นต้องมีมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในแต่ละภาคส่วน เพื่อให้ประเทศเดินหน้าต่อไปได้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่ต้องเผชิญอย่างแน่นอน อาทิ ในประเด็นเรื่อง CPTPP ที่ล่าสุด คณะกรรมาธิการวิสามัญ (กมธ.วิสามัญ) ได้ทำการศึกษาผลกระทบรอบด้าน พบว่า ไทยคงต้องใช้เวลาเตรียมความพร้อมเพื่อบรรเทาผลกระทบ 3 ประเด็นหลักที่จะต้องพิจารณาในภาคเกษตร ยา-สาธารณสุข และการค้าการลงทุน

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า หากไทยจะเข้าร่วมก็มีผลกระทบที่ภาครัฐต้องเตรียมมาตรการเยียวยาเกษตรกร หรือปรับกระบวนการผลิตในกลุ่มถั่วเหลือง หมู ข้าวโพดที่มีต้นทุนการผลิตสูงกว่าสินค้าต่างชาติที่ไทยต้องเปิดตลาด ให้หากเข้าร่วม CPTPP หรือมาตรการช่วยเหลือผู้ผลิตที่แม้จะได้านิสงส์นำเข้าสินค้าชั้นกลางโดยไม่เสียภาษีแต่ก็

ยังต้องแข่งขันสูงกับสินค้าสำเร็จรูปที่ได้ลดภาษีเหมือนกันและมีราคาต่ำกว่า ในทางตรงกันข้ามหากไทยไม่เข้าร่วมความตกลงนี้ทางการไทยก็ต้องเร่งรัดเตรียมความพร้อมในด้านอื่นๆ เพราะการเจรจาความตกลง FTA ไทยกับ EU หรือหากในอนาคตจะมีการเจรจา FTA ไทยกับสหรัฐฯ ไทยก็ต้องมีแผนรับมือกับเรื่องภาคเกษตรกรรม และเรื่องสิทธิบัตรยาที่มีมาตรฐานสูงกว่าที่กำหนดไว้ใน CPTPP อยู่ดี

Disclaimer

รายงานวิจัยฉบับนี้จัดทำเพื่อเผยแพร่ทั่วไป โดยจัดทำขึ้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่น่าเชื่อถือ แต่บริษัทฯ มิอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ หรือความสมบูรณ์เพื่อใช้ในทางการค้าหรือประโยชน์อื่นใด บริษัทฯ อาจมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงข้อมูลได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ทั้งนี้ผู้ใช้ข้อมูลต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้ข้อมูลต่างๆ ด้วยวิจารณญาณของตนเองและรับผิดชอบในความเสียหายทั้งสิ้น บริษัทฯ จะไม่รับผิดชอบต่อผู้หรือบุคคลใดในความเสียหายใดจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว ข้อมูลในรายงานฉบับนี้จึงไม่ถือว่าเป็นการให้ความเห็นหรือคำแนะนำในการตัดสินใจทางธุรกิจ แต่อย่างใดทั้งสิ้น

บริการทุกระดับประทับใจ